

PATRIMONIUM 2009

REDACTIERAAD PATRIMONIUM

Voorzitter: Prof. Dr. Walter Pintens, gewoon hoogleraar K.U.Leuven

Hoofdredacteur: Prof. Dr. Johan Du Mongh, docent K.U.Leuven, advocaat

Adjunct-hoofdredacteur: Dr. Charlotte Declerck, doctor-assistent K.U.Leuven, advocaat

Leden: Prof. Frank Buyssens, gastdocent K.U.Leuven, geassocieerd notaris, Dirk Michiels, geassocieerd notaris, Sven Mosselmans, rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent en Aloïs Van den Bossche, notaris

PATRIMONIUM 2009

Prof. Dr. WALTER PINTENS
Prof. Dr. JOHAN DU MONGH
Dr. CHARLOTTE DECLERCK
Editors

Met bijdragen van

V. ALLAERTS – J. BAELE – FR. BUYSSENS –
CH. DECLERCK – G. DEKNUDT – PH. DE PAGE –
J. DU MONGH – N. GEELHAND DE MERXEM –
H. GEENS – P. HOFSTRÖSSLER – R. JANSEN –
N. LABEEUW – D. LEROY – D. PIGNOLET –
W. PINTENS – S. SEYNS – S. STIJNS

intersentia

Antwerpen – Oxford

Patrimonium 2009

Walter Pintens, Johan Du Mongh en Charlotte Declerck (eds.)

© 2009 Intersentia
Antwerpen – Oxford
www.intersentia.be

Afbeelding cover: Andy Warhol. Dollar Sign, 1981; © 2009 Andy Warhol Foundation for the Visual Arts/SABAM, Belgium; Photo credit: The Andy Warhol Foundation, Inc./Art Resource, NY

ISBN 978-90-5095-977-3
D/2009/7849/77
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Voor de vierde maal verschijnt *Patrimonium* met zijn bekend concept: een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in wetgeving, rechtspraak en rechtsleer, gevolgd door een antwoord op tien knelpunten en afgesloten met een epiloog waarin een actueel thema aan bod komt.

Ook dit jaar is de oogst weer bijzonder groot. Alleen al over het arrest van het Hof van Cassatie van 12 december 2008 betreffende de leer van de verdwijning van de oorzaak in het schenkingsrecht is heel wat inkt gevloeid en de rechtsleer heeft dit vrij duidelijk en helder arrest niet altijd even duidelijk geïnterpreteerd. Collega STIJNS zet met haar duidelijke stellingname de puntjes op de i in het vraagpunt daaromtrent. Naast deze bijdrage biedt dit boek nog negen andere bijdragen die actuele thema's bespreken. Het is verheugend dat de redactie hier niet alleen op de medewerking van de Leuvense collega's kan rekenen, maar dat ook de collega's van de zusterfaculteiten ons van hun kennis laten genieten. Voor de eerste maal wordt een bijdrage gepubliceerd van een collega van een Franstalige Faculteit. Collega DE PAGE schrijft over de cassatiearresten van 19 maart en 17 september 2007 inzake clausules die de vergoedingsrekeningen schrappen.

Deze publicatie is alleen mogelijk dankzij de grote inspanningen van de leden van de redactieraad en in het bijzonder van collega Du Mongh en Dr. Declerck. De heer Sven Mosselmans wil ik bedanken voor het zorgvuldig nalezen van de kroniek en het formuleren van pertinente opmerkingen. Ondertussen werd de redactieraad uitgebreid met persoonlijkheden uit de magistratuur en het notariaat. Het is mij dan ook een bijzonder genoegen Prof. Frank Buysens, gastdocent K.U.Leuven en geassocieerd notaris, Mr. Dirk Michiels, geassocieerd notaris, de heer Sven Mosselmans, rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent, en Mr. Aloïs Van den Bossche, notaris, als nieuwe leden te mogen verwelkomen. Ik ben ervan overtuigd dat hun deskundig advies de kwaliteit van de volgende edities van *Patrimonium* nog zal weten te verhogen.

Prof. Walter Pintens

INHOUD

VOORWOORD	v
DEEL I. KRONIEK FAMILIAAL VERMOGENSRECHT PROF. DR. JOHAN DU MONGH en DR. CHARLOTTE DECLERCK. .	1
Hfdst. I. Primair huwelijksvermogensstelsel VEERLE ALLAERTS	3
I. Algemeen	3
II. Verplichtingen tot hulp en bijdrage in de lasten van het huwelijk	3
III. Bescherming van de gezinswoning	5
IV. Hoofdelijkheid inzake schulden voor de huishouding ..	7
V. Dringende voorlopige maatregelen	8
VI. Nietigverklaring van rechtshandelingen	16
Hfdst. II. Secundair huwelijksvermogensstelsel PROF. DR. JOHAN DU MONGH en DR. CHARLOTTE DECLERCK. .	19
I. Wettelijk stelsel	19
II. Conventionele stelsels	43
III. Huwelijkscontract	51
IV. Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel	51
V. Overgangsrecht	55
VI. Huwelijksvermogensrecht en vennootschapsrecht . . .	56
VII. Huwelijksvermogensrecht en internationaal privaatrecht	57
Hfdst. III. Samenwoningsrecht VEERLE ALLAERTS	61
I. Algemeen	61
II. Wettelijke samenwoning	65
III. Feitelijke samenwoning	66
IV. Familiaalvermogensrechtelijke overeenkomsten	74

Hfdst. IV.	Schenkeningen	
	GUILLAUME DEKNUDT	83
	I. Begrip	83
	II. Constitutieve bestanddelen	83
	III. Grondvereisten	85
	IV. Vormvereisten	91
	V. Vermomde schenking	92
	VI. Onrechtstreekse schenking	94
	VII. Schenking tussen echtgenoten	96
	VIII. Ontbinding van de schenking	97
Hfdst. V.	Erfrecht	
	PROF. DR. JOHAN DU MONGH, DR. CHARLOTTE DECLERCK en GUILLAUME DEKNUDT	101
	I. Voorwerp van het erfrecht	101
	II. Openvallen van de nalatenschap	103
	III. Wettelijke devolutie van de nalatenschap	104
	IV. Testamentaire devolutie van de nalatenschap	107
	V. Erfovereenkomsten	121
	VI. Reserve	123
	VII. Optierecht	131
	VIII. Vereffening en verdeling van de nalatenschap	134
	IX. Familiale schikkingen	141
	X. Erfrecht en internationaal privaatrecht	142
DEEL II.	NIEUWE WETGEVING EN WETSVOORSTELLEN.	143
Hfdst. I.	Nieuwe wetgeving	
	VEERLE ALLAERTS en GUILLAUME DEKNUDT	145
	I. Wet van 8 juni 2008 houdende diverse bepalingen. . .	145
	II. Wet van 31 oktober 2008 tot wijziging van artikel 1294 <i>bis</i> , § 2, van het Gerechtelijk Wetboek teneinde de Wet van 27 april 2007 betreffende de hervor- ming van de echtscheiding te verduidelijken.	146
	III. Wet van 6 mei 2009 houdende diverse bepalingen. . .	147

IV.	Wet van 15 mei 2009 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek wat de openbare verkoop van onroerende goederen betreft	151
V.	Wet van 28 juni 2009 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en van het Wetboek der Successierechten wat betreft de bevrijdende betaling bij een erfenis en de terbeschikkingstelling van een bepaald bedrag aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende.	153
VI.	Vlaams Decreet van 21 november 2008 houdende bepalingen tot begeleiding van de tweede aanpassing van de begroting 2008.	154
VII.	Vlaams Decreet van 19 december 2008 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2009 . . .	155
VIII.	Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 19 maart 2009 tot wijziging van het Wetboek van Successierechten om de erfgenaam van in waarde gedaalde beurseffecten te beschermen	159
IX.	Programmadecreet van 18 december 2008 inzake de Waalse fiscaliteit	160
X.	Decreet van 30 april 2009 houdende bepalingen tot wijziging van de Wet van 12 juni 1973 op het natuurbehoud, van Boek I van het Milieuwetboek, van het Wetboek van de Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten en van het Decreet van 27 juni 1996 betreffende de afvalstoffen	163
XI.	Schriftelijke vraag 0237 van de heer Jean-Marc Nollet van 22 januari 2009 inzake gesplitste aankoop van een onroerend goed	163

Hfdst. II. Wetsvoorstellen

	VEERLE ALLAERTS en GUILLAUME DEKNUDT.	165
I.	Burgerlijk recht	165
II.	Fiscaal recht.	175

DEEL III.	VRAAGPUNTEN UIT DE PRAKTIJK	179
Hfdst. I.	Het statuut en de waardering van de cliënteel in gemeenschapsstelsels	
	DOMINIQUE PIGNOLET	181
	I. Inleiding	181
	II. Statuut van de cliënteel in gemeenschapsstelsels.	182
	III. Waardering van de cliënteel	190
	IV. Besluit	192
Hfdst. II.	Wegmaking door een echtgenoot van gemeenschappelijke tegoeden <i>in tempore suspecto</i>	
	PROF. FRANK BUYSENS	193
	I. Inleiding	193
	II. Uitgangspunten	194
	III. Preventieve maatregelen	195
	IV. Curatieve maatregelen	196
	V. Besluit	208
Hfdst. III.	Le compte des récompenses et son aléatoire règlement conventionnel	
	PROF. PHILIPPE DE PAGE	209
	I. Les clauses portant sur le règlement des récompenses ou l'établissement du compte des récompenses	209
	II. L'arrêt de la Cour de cassation du 19 mars 2007	210
	III. L'arrêt de la Cour de cassation du 17 septembre 2007	212
	IV. Constats et réflexions	213

Hfdst. IV.	Fiscale behandeling van voordelen tussen echtgenoten bij huwelijkscontract. Analyse van de artikelen 2 en 5 W.Succ.	
	GUILLAUME DEKNUDT en STEVEN SEYNS	221
I.	Inleiding, probleemstelling en doelstelling van huidige bijdrage	221
II.	De belastbaarheid in de successierechten van voordelen bij huwelijkscontract vanuit historisch oogpunt	225
III.	Toepassing van de historische bevindingen op de actuele fiscale behandeling	233
Hfdst. V.	De actuele betekenis van het arrest van het Hof van Cassatie van 10 januari 2008 voor de rechtshandelingen uit het familiaal vermogensrecht betreffende personen onder voorlopig bewind	
	PROF. DR. JAN BAEL	237
I.	Inhoud van deze bijdrage	237
II.	De mogelijkheid tot het opmaken van een testament door een persoon onder voorlopig bewind in de periode vóór de inwerkingtreding van de Wet van 3 mei 2003	238
III.	Het ogenblik waarop de bekwaamheid om een testament te maken of een schenking te doen moet worden beoordeeld.	244
IV.	De discussie over de vraag of een schenking kan worden gedaan door de voorlopige bewindvoerder . .	245
V.	Een analyse van een aantal rechtshandelingen uit het familiaal vermogensrecht: de levensverzekering, de overeenkomst van aanwas en de herroeping van de schenking	251
VI.	Besluit.	277

Hfdst. VI.	Schenking van een levensverzekering – gevolgen van het arrest van het Grondwettelijk Hof dd. 26 juni 2008	
	NATHALIE LABEEUW	281
I.	Waarom de schenking van een levensverzekering? ..	281
II.	Burgerrechtelijke aspecten van de schenking van een levensverzekering.	282
III.	Fiscale aspecten van de schenking van een levensverzekering.	292
IV.	Conclusie.	296
Hfdst. VII.	Glorie en teloorgang van het verval van rechtshandelingen wegens de verdwijning van hun subjectieve zaak. Een duiding van het cassatiearrest van 12 december 2008 inzake schenkingen	
	PROF. DR. SOPHIE STIJNS EN HILDE GEENS	299
I.	Inleiding.	299
II.	Het verval van rechtshandelingen wegens het verdwijnen van hun voorwerp	301
III.	Het verval van rechtshandelingen wegens het verdwijnen van hun oorzaak	303
IV.	Besluit.	324
Hfdst. VIII.	Enkele bedenkingen betreffende de aanvaarding onder voorrecht van boedelbeschrijving	
	PATRICK HOFSTRÖSSLER EN DIETER LEROY	327
I.	Inleiding.	327
II.	De <i>ratio legis</i> van de beneficiaire aanvaarding.	329
III.	Het beheer overeenkomstig artikel 803 B.W.	334
IV.	De verkoop overeenkomstig artikel 806 B.W.	340
V.	De verzaking aan en het verval van het voorrecht van boedelbeschrijving	344
VI.	Kan de keuze om beneficiair te aanvaarden (of aan die keuze vast te houden) rechtsmisbruik in hoofde van de beneficiaire erfgenaam zijn?	349
VII.	Besluit.	352

Hfdst. IX.	Verstrooide gedachten over zakelijke subrogatie bij het <i>fideicommiss de residuo</i>	
	DR. RUUD JANSEN.....	353
	I. Inleiding.....	353
	II. De bouwstenen.....	353
	III. Heersend standpunt: <i>pro</i> zakelijke subrogatie.....	356
	IV. Dissidente meningen: <i>contra</i> zakelijke subrogatie ...	360
	V. <i>Much ado about nothing?</i> Conventionele zakelijke subrogatie.....	363
	VI. Besluit.....	364
Hfdst. X.	Successierecht: nieuwe regeling inzake waardering van effecten	
	PROF. DR. NICOLAS GEELHAND DE MERXEM	367
	I. Inleiding.....	367
	II. De nieuwe regeling in het Vlaamse Gewest.....	376
	III. De nieuwe regeling in het Waalse Gewest	381
	IV. De nieuwe regeling in het Hoofdstedelijk Gewest Brussel	386
	V. Synthese.....	389
	VI. Besluit.....	390
	EPILOOG.....	393
	Huwelijksvoordelen in scheidings- en participatiestelsels. Tussen droom en daad	
	Prof. Dr. WALTER PINTENS, Prof. Dr. JOHAN DU MONGH en Dr. CHARLOTTE DECLERCK	395

